

NOTAT

Juni 2004
J.nr.: 022530-78032-0001
Ref.: kkh/sm/mhj

**Sammenfatning af høringssvar indkommet i forbindelse med Energi-
styrelsens screening af havområde ved Omø Stålgrunde i forbindelse
med udbud af havvindmøller**

Dette notat sammenfatter de høringssvar, der er indkommet i forbindelse med Energistyrelsens offentlige høring af rapporten "Screening af havområde ved Omø Stålgrunde i forbindelse med udbud af havvindmøller", april 2004.

Formålet med screeningen var at belyse interesserne på havet, blandt andet sejladsikkerhed, den visuelle påvirkning, påvirkningen af natur- og miljøforhold, råstofudnyttelse og fiskeri. Med screeningen skabes grundlag for at vurdere muligheden for en placering af en havvindmøllepark ved Omø Stålgrunde. Endvidere har Energistyrelsen herved fået belyst ideer og forslag til indholdet af en VVM-redegørelse (Vurdering af Virkningerne på Miljøet), der skal foretages inden den eventuelle godkendelse af en havvindmøllepark.

Screeningen blev iværksat som følge af den energipolitiske aftale af 29. marts 2004. I aftalen fremgår det, at der sigtes mod at udnytte området ved Omø Stålgrunde og Horns Rev til opførelse af i alt 2 havvindmølleparker på hver 200 MW. Der har været foretaget screening for området ved Horns Rev i sommeren 2003.

Screeningsrapporten for Omø Stålgrunde blev fremsendt i perioden fra den 13. april til den 11. maj 2004 til relevante høringsparter, dvs. statslige, regionale og lokale myndigheder samt relevante interesseorganisationer i Danmark, Screeningen blev endvidere bekendtgjort i landsdækkende og lokale aviser og tilgængeliggjort på Energistyrelsens hjemmeside, lokale biblioteker, Frontlinjen i Miljøstyrelsen, Risø Bibliotek, Amtsgårde og Rådhus m.m.

Opsummering af høringskommentarer til Omø Stålgrunde

Nedenfor opsummeres høringskommentarerne emne vis.

Visuel belastning

Møllerne bør ikke placeres ved Smålandsfarvandet (pkt.10, 17, 19, 20, 21, 22). Møllerne bør placeres længere mod øst (pkt.18). Møllerne bør placeres længere mod vest (pkt.1). Møller bør placeres længere til havs (pkt.1, 16). Parkens størrelse bør overvejes, så den negative indvirkning på området mindskes (pkt.13, 14). Der foretrækkes færre og højere møller, frem for mange mindre (pkt.20). Der bør ikke opstilles møller med blinkende natafmærkning og møller under 100 m. foretrækkes (pkt.21). Solreflekser bør undgås (pkt.16).

Sejladssikkerhed og afmærkning

Det kræves, at der gennemføres en risikovurdering af sejladssikkerhed, idet den konkrete placering skal indpasses, så risikoen for påsejling minimeres mest muligt. Relevante forebyggende tiltag overvejes med henblik på at reducere risikoen for maritime ulykker (pkt.5, 6, 7, 22) Afmærkning skal ske efter anvisninger fra Farvandsvæsnet og Søfartsstyrelsen (pkt.5, 6). Området omkring Omø Toften bør afmærkes (pkt.19).

Lystsejlds

Der peges på, at mølleparken kan have en meget negativ virkning for lystsejlds, og at lystsejlds bør være tilladt og muliggjort mellem møllerne (pkt.17, 18, 19, 20, 21, 22), såfremt det af Søfartsstyrelsen vurderes forsvarligt. Afstanden mellem havet og nederste møllespids skal afpasses mastehøjden på større lystsejlskibe (pkt.22).

Fiskeri

Mølleparken anses for at være yderst problematisk for erhvervsfiskeriet og lystfiskeriet (pkt.6, 13, 16, 17, 18,).

Det anbefales, at alle kabler nedspules til trawlsikker dybde, samt at fiskeri med trawler kan fortsætte uhindret over ilandføringskablet (pkt.18). Konsekvenser for erhvervsfiskeri og erstatning for gener under anlægsfasen og for permanente tab bør fastlægges inden anlægsfasen (pkt.17, 18). Kravene til VVM-redegørelsen bør indeholde en opgørelse af værdien af fiskeri i området og en vurdering af fiskernes tab (pkt.18).

Natur- og miljøhensyn

Mølleparkens potentielle påvirkning af fisk, sæler, marsvin, og dyrenes fødegrundlag (pkt.1, 2, 20, 21) samt flere typer af fugle bør belyses og konsekvenserne analyseres (pkt.1, 2, 3, 11, 13, 16, 20, 21).

Lavvandsområder under 10 m dybde bør friholdes fra havvindmøller (pkt.1, 21). Mølleparken bør være længere til havs (pkt.16).

Naturlandskabet har en selvstændig værdi, som er beskyttelses- og bevaringsværdig og som møllerne vil påvirke negativt. Der peges især på fritidslivet i form af sejlads, lokalerhvervet som følge af turisme og på de internationale beskyttelsesområder (pkt.1, 10, 12, 13, 16, 19, 20, 21).

Det forudsættes, at eventuelle aktiviteter ikke indvirker på de nærved liggende beskyttelsesområder (pkt.1,12, 20, 21).

Arkæologi

En række tekniske metoder anbefales og opmærksomheden henledes på Lov om til naturbeskyttelse og Museumsloven (pkt.8, 15).

Råstofinteresser

Der forudsættes gennemført en kortlægning af råstoffer i bruttoområdet for den kommende park, således at det kan dokumenteres, at væsentlige råstofressourcer ikke båndlægges ved opstilling af møller. Det anbefales at der gennemføres prøvesugning (pkt.23).

Militære interesser

Der er ingen militære interesser i området (pkt.4).

Arbejdspladser

Det kræves, at arbejdspladser i forbindelse med anlægsfasen og vedligeholdelsen oprettes på Omø (pkt.12, 16). Der er især en bekymring for turisterhverv (pkt.13, 16). Se yderligere under afsnittet ovenfor om fiskeri.

Kumulative effekter

På Stignæs er der planlagt etablering af en international containerterminal. Samspillet med denne havn og kommende møller skal belyses, f.eks. hydrologiske forhold, kystmorfologi, støj fra spunsningen (pkt.12) samt øget sejlads på T-ruten (pkt.12, 14). Mølleparkområdet bør af denne grund indskrænkes betydeligt mod nord og øst (pkt.14).

De eksisterende havvindmøller ved Vindeby bør inddrages i VVM-redegørelsen både i visualiseringen og i forhold til vindforhold og effekt (pkt.21.).

Høringssvar resumé

Statslige myndigheder

1. Skov- og Naturstyrelsen

Det potentielle udbygningsområde er omkranset af internationale naturbeskyttelsesområder i Smålandsfarvandet. En placering vil derfor være mindst problematisk i områdets vestlige del. En placering i Smålandsfarvandet med de i screeningen visualiserede møllestørrelser, herunder belysning, er problematisk ud fra landskabelige hensyn.

Forstyrrelser i det lavvandede område har betydning for udbredelsen af vandfugle, herunder især Gråstrubet Lappedykker, idet området er et ud af to i Danmark, hvor denne art fælder. Aktiviteter både i drifts- og anlægsfasen vil kunne medføre ændringer i udbredelsen af vandfugle i området. Den foreslåede placering kan blandt andet have en barrierevirkning for dagtræk af fugle mellem de internationale naturbeskyttelsesområder og for de årstidsbetingede trækruter for fugle mellem Stignæs og Langeland.

Ligeledes kan det få betydning for marsvins træk gennem Storebælt. Den eneste bestand af spættede sæler i Bælthavet holder til ved Avnø Fjord.

Undersøgelserne ved Horns Rev og Nysted er ikke færdige, og det kan derfor endnu ikke med sikkerhed vurderes, hvilken effekt møllerne vil have for fugle og pattedyr.

Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at en placering af en havvindmøllepark af det omfang og den højde som beskrevet i screeningsrapporten er markant og stærkt problematisk i det pågældende område ud fra landskabelige hensyn. Afstanden til henholdsvis Omø og den nordlige del af Lolland er ca. 4 til 5 km, afstanden til Langeland er ca. 11 km og afstanden til Bisserup Strand vest for Næstved er ca. 25 km. En placering ved Omø Stålgrunde vil dermed være synlig fra store dele af kysten ved Sydsjælland, den nordlige del af Lolland og Langeland, og indebærer dermed en væsentlig negativ påvirkning af landskabsoplevelsen i kystlandskabet. Visuelt vil den negative landskabelige påvirkning forstærkes yderligere ved den angivne, højintensive lysafmærkning evt. på vingespidsene.

Det er endvidere Skov- og Naturstyrelsens vurdering, at der er knyttet velkendte naturbeskyttelsesinteresser til de lavvandede områder (mindre end 10 meters dybde) i det foreslåede eksempel på konkret placering, og at et område for en havvindmøllepark ud fra disse hensyn bør rykkes yderligere mod vest for dermed at sikre, at de væsentlige områder på Omø Stålgrunde for især rastende og fældende vandfugle ikke berøres.

Det understreges, at en placering ved Kriegers Flak bør foretrækkes frem for på Omø Stålgrunde ud fra landskabelige hensyn. Ligeledes bør Kriegers Flak efter Skov- og Naturstyrelsens vurdering foretrækkes frem for Rødsand/Gedser på grund af de store fuglebeskyttelsesinteresser ved Rødsand/Gedser, jf. i øvrigt de igangværende fugleundersøgelser.

Skov- og Naturstyrelsen udtaler endeligt, at det bør overvejes at gennemføre en samlet evaluering af havmøllehandlingsplanen fra 1997, idet forudsætningerne efter Skov- og Naturstyrelsens vurdering – ikke mindst teknologisk med hensyn til mulighed for udbygning på større vanddybder og med hensyn til de væsentligt større møllehøjder, herunder krav til lysafmærkning – har ændret sig væsentligt siden.

2. Danmarks Miljøundersøgelser, afdelingen for Arktisk Miljø

Smålandsfarvandet, herunder Omø Stålgrunde huser en af de største tætheder af marsvin i danske farvande. Den skitserede placering adskiller sig væsentlig fra Horns Rev og Nysted ved at skulle anbringes på tværs af den vestlige indgang til Smålandsfarvandet, og således potentiel kunne danne en barriere for marsvins bevægelser mellem Storebælt og Smålandsfarvandet. En VVM-redegørelse skal vurdere omfanget og betydningen af en sådan barriere. Fra satellitsendere vides det, at marsvin bevæger sig over store afstande og regelmæssige bevægelser mellem Storebælt og Smålandsfarvandet er sandsynlig.

Spættede sæler findes i en bestand på 100-200 i bunden af Smålandsfarvandet. En VVM-redegørelse bør belyse, i hvilket omfang sælerne benytter det pågældende område til fødesøgning, parkens indvirkning på bestandens udbredelse i øvrigt, samt indeholde en vurdering af, i hvilket omfang konstruktion, drift og vedligehold af mølleparken vil påvirke fødesøgningen og sælernes adgang til Storebælt.

Støj fra anlæg ved undervandsaktiviteter påvirker marsvin og sæler kraftigt, viser undersøgelser fra Horns Rev og Nysted. Omfanget af støj, metoder til at mindske disse, samt vurdering af i hvilket omfang støj fra alm. drift og servicering kan påvirke marsvin og sæler, bør derfor indgå som en væsentlig del i en VVM-redegørelse.

3. Danmarks Miljøundersøgelser, Afdelingen for Vildtbiologi og Biodiversitet.

Området er af international betydning for ederfugl og gråstrubet lappedykker og af national betydning for sortand, fløjlsand og havlit.

Omø Stålgrunde rummer store koncentrationer af fældende gråstrubede lappedykkere i sensommeren, ligesom der forekommer betydelige antal af fældende havdykænder, og store koncentrationer af fældende toppede skalleslugere.

Der foregår et betydeligt træk af havdykænder og andre havfugle i nord-syd gående retning. Endvidere foregår træk ind og ud af Smålandsfarvandet, ligesom der foretages kompensationsstræk for at komme tilbage til fourageringsområderne. Mølleparken, som skitseret, kan i den forbindelse have en barriereeffekt.

Et stort antal rovfugle, duer og småfugle trækker om efteråret ud fra Stignæs, men rute og trækhøjde er ukendt. En vindmøllepark kunne have en tiltræknings-effekt på disse trækkende landfugle, hvilket kunne øge kollisionsrisikoen.

Det anbefales, at de allerede gennemførte optællinger af rastende/overvintrende fugle følges op af tilsvarende optællinger fra fly. Endvidere bør der foretages radarovervågning og visuelle observationer med henblik på at kortlægge trækruter og flyvehøjder. Disse undersøgelser bør gennemføres før vindmølleparken opstilles.

4. Forsvarets Bygningstjeneste og Forsvarskommandoen

Forsvaret har på det foreliggende grundlag ingen bemærkninger til screeningen. Der henvises til Farvandsvæsnet.

5. Farvandsvæsnet, Inspektoratet

Farvandsvæsnet har ingen principielle indvendinger imod etableringen af havvindmøller i området. Det forudsættes, at der tages hensyn til afmærkning, og at risikoanalysen for skibskollision giver et tilfredsstillende resultat. Når der foreligger et konkret forslag til placering af en vindmøllepark forbeholder Farvandsvæsnet sig ret til at stille nødvendige krav og vilkår.

6. Søfartsstyrelsen

Der skal udarbejdes en risikoanalyse for skibskollision af trafik, der passerer Rute-H. Søfartsstyrelsen henviser i øvrigt til skrivelse af 9. januar 2004, hvoraf det fremgår, at Søfartsstyrelsen principielt ingen indvendinger har mod en havvindmøllepark i området, såfremt en risikoanalyse tillader det. Dog bør området ligge i en afstand af 2 sømil fra skibstrafikruten H. Ligeledes henstilles det, at havvindmølleparken placeres således, at ingen af fyrlinierne i området bliver berørt. Endelig gøres der opmærksom på, at tidligere undersøgelser har vist, at fiskeriet vil blive væsentligt berørt.

7. Kystdirektoratet

Kystdirektoratet har ingen forslag til VVM-redegørelsen ud over de nævnte i screeningsrapporten.

8. Kulturarvsstyrelsen

På selve det markerede område er der ikke kendskab til vrage eller for-tidsminder, men i det omkringliggende område er der fund. Oplysningerne er almindeligt tilgængelige på www.dkconline.dk.

Forundersøgelser skal foretages i forbindelse med VVM og være fladedækkende seismiske registreringer af havbunden. Det bør være et vilkår for disse opmålinger, at konfigurationen af udstyrspakken diskuteres med Kulturarvsstyrelsen. Marinarkæologiske forundersøgelser skal gennemføres i henhold til gældende kravspecifikationer i medfør af § 14, stk. 4 i Lov om naturbeskyttelse (revideret i forbindelse med museumlovsrevisionen ultimo 2001, se § 43 i Museumsloven).

Det marinarkæologiske ansvar for Smålandsfarvandet er overtaget af Vikingeskibsmuseet i Roskilde. Kulturarvsstyrelsen tager på baggrund af analyser af de seismiske opmålinger stilling til, om havvindmølleparken umiddelbart kan gennemføres som projekteret, eller om yderligere undersøgelser er påkrævet. Kulturarvsstyrelsen finder, at det kulturhistoriske aspekt skal behandles inden detailprojekteringen.

9. Energitilsynet

Energitilsynet har ingen bemærkninger.

Lokale og regionale myndigheder

10. Fyns Amt

Fyns Amts Trafik- og Miljøudvalg finder, at en VVM-redegørelse bør medtage alternative placeringer udenfor de landskabeligt sårbare indre farvande. Alle tre potentielle havvindmølleområder ved de fynske øer er betænkelige ud fra landskabelige betragtninger. En VVM-redegørelse bør indeholde en vurdering af effekten ved forskellige opstillingsmønstre. Endvidere nævnes 9 fynske fotostandpunkter, som bør medtages i en VVM-visuallisering.

11. Storstrøms Amt

Storstrøms amt oplyser i deres hørings svar, at spørgsmålet om ideer og forslag samt den fremsendte screeningsrapport vil blive forelagt det politiske udvalg, og at et svar fra Storstrøm Amt derfor først vil kunne foreligge den 17. juni 2004.

Amtet har herefter oplyst, at der ingen bemærkninger er til en placering ved Omø Stålgrunde, men henstiller, at man i overensstemmelse med den teknologiske udvikling undersøger mulighederne for en placering af møller på større havdybder.

12. Vestsjællands Amt, Natur & Miljø

Der peges på, at amtet ingen myndighedsopgaver har på søterritoriet, ud over et par enkelte tilsynsopgaver vedrørende havmiljøet. Der henvises til det udredningsarbejde, der er foretaget af en arbejdsgruppe vedrørende det tekniske grundlag for lokalisering af havbrug. Arbejdsgruppen var nedsat det Havbrugsudvalget, som Fødevarerministeriet nedsatte i 2001.

Det må belyses i VVM-redegørelsen, hvilke konsekvenser møllerne vil få for de omkringliggende naturbeskyttelsesområder, der strækker sig fra Omø i vest til Bisserup i øst.

På Stignæs er der planlagt etablering af en havneplade til forurenede materiale, som efter planen skal bruges til en international containerterminal samt lokalhavn for industriområdet. Samspillet med denne og en havvindmøllepark, herunder eventuelle konflikter, som kan opstå allerede i anlægsfasen, skal belyses. Det kunne f.eks. dreje sig om samspilseffekter i forhold til hydrologiske forhold, kystmorfologi, støj fra spunsningen og øget sejlads på T-ruten.

Der bør anføres, hvilke permanente landanlæg (ilandføring af søkabel) der må påregnes og dets konsekvenser.

Det bør vurderes, hvilke konsekvenser indretning af midlertidige arbejdspladser, herunder blandt andet indkvartering, kan få for lokalsamfundet.

13. Gudme Kommune

I Gudme kommune overnatter mellem 150.000 og 200.000 turister per år ved kyststrækningen - svarende til 55 mio. kr./år. Etableringen af en lystbådehavn i 2003 har allerede - og forventes yderligere at forøge turismen. Kommunen har tilvækst i bosætningen i området.

Møllernes højde vil svare til det halve af Storebæltsbroen. Kommunen frygter møllernes påvirkning af fuglelivet (specielt i forhold til Vresen reservatet), og eventuelle blinkeffekter i morgensolen.

Det er kommunens opfattelse, at møllernes højde, antal og placering bør overvejes meget nøje, da de vil få en negativ indvirkning på området, herunder på turisme og bosættelse.

14. Skælskør Kommune

Der gøres ikke indsigelse mod, at der nu planlægges for betydeligt større vindmøller end tidligere, forudsat at den betydelige afstand fra Omø sydspids opretholdes. Derimod gøres indsigelse mod det ”potentielle udbygningsområde” med krav om, det ikke kommer nærmere Omø end den viste visualisering. Området bør indskrænkes meget betydeligt mod nord og øst, således at den kommende, betydelige containerskibstrafik mellem Baltikum og den eventuelt kommende containerterminal Baltic Gate Terminal ikke bliver berørt af havvindmøllerne.

Organisationer, institutioner og borgere

15. Vikingeskibsmuseet

Vikingeskibsmuseet gør opmærksom på, at det kan forventes, at der kan forekomme såvel stenalderboplads, bevaringsværdige vrage og oldtids-

fund. Museet ønsker at blive inddraget så tidligt i planlægningsfasen som muligt. Der bør anvendes positioneringsudstyr samt multibeamekkolod, Pinger, Side Scan Sonder og magnetometer.

Der skal foretages en kvalificeret gennemgang af de anomaliteter der forefindes ved undersøgelserne.

Der ønskes foretaget en arealdækkende survey og opmåling i vindmølleparken og kabeltracéet til land.

I forbindelse med bortgravning af eventuelle blødbundssedimenter ved møllefundamenterne, mener Vikingskibsmuseet, at der i hvert enkelt tilfælde skal vurderes, om der er behov for en marinarkæologisk indsats.

16. Omø Beboer- og Grundejerforening

Fiskeri er afgørende for hele øen, og mange unge familier er afhængige af denne indkomst. Placering af en havvindmøllepark på Omø Stålgrunde griber afgørende ind i dette erhverv, og det vil få mange socioøkonomiske konsekvenser, hvis fiskeriet bliver indskrænket som følge af en havvindmølleudbygning. I Havvindmøllehandlingsplanen fra 1997, hvor der var tale om møller med en højde på maksimalt 88 m., fremgår det, at møller med en afstand på 7-10 km fra kysten bør undgås. De nuværende placeringsforslag med ned til henholdsvis 4,9 km og 2 km fra Omøs kyst er således helt uacceptabelt.

Der bør laves visuelle animationer, der viser, hvorledes møllerne kan placeres, således at disse synsmæssigt bliver til mindst mulig skade. Det bør undersøges, hvorledes møllevingerne reflekterer solens lys, samt hvorledes natafmærkningen påvirker området.

Det bør desuden undersøges, hvordan støjen vil påvirke området, idet turister og sommerhusgæster på Omø søger den unikke natur, roen og freden. Det er ligeledes vigtigt, at Ramsarområderne som naturressource fortsat kan udvikle sig uhindret.

Der skal foretages socioøkonomiske undersøgelser af indvirkningerne på Omø. Beboerforeningen fremfører herefter, at det er dem magtpåliggende, såfremt der skulle vise sig grundlag for et kommende udbud, at der i kravene til opførelse af en vindmøllepark indgår, at arbejdspladser i forbindelse med etablering og vedligeholdelse bliver placeret på Omø. Det oplyses, at der netop nu bygges en ny færge mellem Omø-Stignæs samt en L-leje havn, og at Skælskør Kommune har udtrykt, at kommunen vil være behjælpelig med etablering af arbejdspladser på Omø.

Det anbefales afslutningsvis, at der findes en anden og mere velegnet placering til en vindmøllepark end ved Omø Stålgrunde.

17. Omø Fiskeriforening

Der protesteres på det kraftigste over en vindmøllepark på Omø Stålgunde. Det fremføres, at området er et af de største yngleområder for pighvar og øvrige fladfisk. Med en eventuel kommende containerhavn ved Stignæs, og fiskestoppet i sejlruterne T og H, er øens levebrød i forvejen meget truet. Såfremt projektet gennemføres, vil der blive krævet en erstatning på 15 mio. kr. fra den første dag i anlægsfasen.

18. Danmarks Fiskeriforening – Kreds Øst

Omø Stålgunde er en attraktiv fiskeplads for både trawl- og garnfiskeri, og er tillige en betydelig yngle- og opvækstplads med en meget stor biodiversitet for fisk og bunddyr – større end hidtil antaget. Fiskeområderne i Storebælt er i forvejen meget begrænsede på grund af skibstrafikken i rute T og H, hvorfor en havvindmøllepark vil betyde afgørende økonomiske tab for fiskerne på Omø, Agersø og i Lundeberg og på Langeland. Adgang til andre fiskearealer er begrænset som følge af nye fiskeriregler.

Foreningen foreslår en alternativ placering længere mod øst på Venegrund og Kirkegrund. En sådan placering vil ikke medføre erstatningskrav fra Danmarks Fiskeriforening.

Generelt kræver foreningen at kabler nedspules til trawlsikker dybde, at fiskeri tillades overalt i parken, og at møllernes påvirkning af fisk og fiskeri dokumenteres nøje. De undersøgelser af påvirkninger af fisk og fiskeri, der foregår ved Nysted/Rødsand og Horns Rev, skal nøje beskrives og dokumenteres, ligesom de bør have opsættende virkning, indtil erstatningsforhandlingerne herfor er afklaret. Man forbeholder sig under alle omstændigheder ret til erstatningsforhandlinger. Fiskeriforeningen påpeger, at disse skal påbegyndes i god tid inden anlægsarbejdernes start.

19. Dansk Sejlunion

Dansk Sejlunion er generelt positiv over for vindmøller på søterritoriet. Ud fra et sejler- og sejlturismæssigt synspunkt vil de tidligere foreslåede placeringer ved Kriegers Flak og Lysegrunden dog være langt mere attraktive som mølleplaceringer, da de ikke i samme grad er i konflikt med fritidssejladsen.

Smålandsfarvandet er meget attraktivt for sejlere og udenlandske sejlturister. VVM-redegørelsen bør derfor undersøge, hvilke konsekvenser en vindmøllepark ved Omø Stålgunde kan få for fritidssejladsen herunder sejlerturismen.

Dansk Sejlunion frygter, at parken med sin meget store geografiske udbredelse vil virke som en ”prop” for fritidssejladsen, herunder sejlerturismen gennem Smålandsfarvandet, og finder det afgørende:

- At der i udbudsmaterialet sikres mulighed for sejlads med lystbåde gennem mølleparken.
- At parkens areal begrænses mest muligt, hvorfor scenarium 1 foretrækkes.

- At der i VVM-redegørelsen undersøges for, om en vindmøllepark kan få konsekvenser for sejladssikkerheden. Det bør i den forbindelse undersøges, om området ved Omø Toft, med kun 0,6 m vand, skal afmærkes. Derudover skal det undersøges, om møllerne påvirker vindforholdene, således at det får konsekvens for sejlads med sejl (turbulens), samt om vingetipperne kan kolliderer med mastetoppen på større lystbåde, der passerer.

Eventuel kan mulighederne for at etablere en afmærket, lidt bredere, korridor gennem parken undersøges.

20. Friluftsrådet

Friluftsrådet er generelt positiv overfor, at vindmøller placeres til havs - koncentreret på særligt udpegede områder. Der vil kun undtagelsesvis være konflikt mellem havvindmøller og friluftsanser. Friluftsrådet påpeger, at smålandsfarvandet kan være en af disse undtagelser.

Friluftsrådet opfordrer til, at alle friluftsmæssige interesser, samt naturbeskyttelsesinteresser i området kortlægges i VVM-redegørelsen, og omfanget af en eventuel interessekonflikt, analyseres.

Der peges på, at området er yndet mål for sejlere, hvorfor rådet forudsætter, at det bliver tilladt at sejle med fritidsfartøjer i vindmølleparken. Mulighederne for fritidssejlad bør belyses i VVM-redegørelsen.

Friluftsrådet foretrækker på det foreliggende grundlag scenarium 1, idet færre, højere møller efter rådets opfattelse vil påvirke oplevelsen af området mindre end flere møller.

21. Danmarks Naturfredningsforening

Foreningen er generelt positiv over for en vindkraftudbygning i Danmark, men finder lokaliteten ved Omø Stålgrunde problematisk i forhold til Smålandsfarvandets oplevelsesmæssige og landskabelige værdier. Smålandsfarvandet ønskes derfor friholdt for etablering af havvindmølleparker.

Opmærksomheden henledes på, at Nordisk Ministerråd i 1994/95 anbefalede, at hele Smålandsfarvandet gøres til et "marint reservat".

DN finder, at lavvande havområder under 10 meters dybde principielt bør friholdes for havvindmøller, da sådanne områder generelt er biologisk meget værdifulde.

DN mener, at havvindmøller bør placeres ud for kystområder, der i forvejen er forstyrret af større anlæg.

Det er uacceptabelt, at hele den centrale del af Smålandsfarvandet indgår som bruttoområde, herunder at Vejrø kunne blive omgivet af møller. Især er det uacceptabelt, at Kirkegrund, der er habitatområde, og EF-

fuglebeskyttelsesområde syd for Omø, indgår i bruttoområdet. Begge del må være i strid med Danmarks forpligtigelser over for EU-lovgivningen.

Der bør ikke opstilles møller med blink i Smålandsfarvandet (af hensyn til flysikkerheden). Erfaringer fra Rødsand viser, at det er en kraftig visuel forurening. Havvindmøller med røde blink i vingespidsene vil således være uantageligt.

DNs holdning er, at der under ingen omstændigheder kan være plads til en 200 MW havvindmøllepark i Smålandsfarvandet.

En VVM-redegørelsen bør belyse et alternativ med vindmøller på maksimalt 100 m i højden. I visualiseringen bør der ikke indgå møller med blink, da disse møller er uacceptable. Transformerstationen bør indgå i visualiseringerne og placeres så diskret som muligt. Et fotostandpunkt fra Vejro bør indgå og samspillet med Vindeby vindmøllerne bør ligeledes indgå i visualiseringen.

Konsekvenser for flora og fauna bør nøje analyseres og fremgå af VVM-redegørelsen såvel som konsekvenserne for friluftslivet, primært i form af sejlads. I VVM-redegørelsen skal også indgå vurderinger af nedlægning/nedgravning af kabler mv.

Planlægningen af havvindmølleparker i Danmark bør ifølge DN gå om. Da der er sket så væsentlige tekniske fremskridt siden udarbejdelsen i 1997 af "Havvindmøllehandlingsplanen for de danske farvande", er tiden inde til at udarbejde et nyt "basisdokument".

22. Danmarks Idræts-Forbund

DIF foreslår, at det undersøges, hvilke konsekvenser en havvindmøllepark på Omø Stålgrunde vil få for dels den lokale fritidssejlads, dels sejlerturismen og den heraf afledte effekt på turismeerhvervet. DIF er således bekymret for de fremtidige vilkår for lystbåde i området. DIF støtter Dansk Sejlunions forslag om, at det i udbuddet sikres, at sejlads med lystbåde gennem vindmølleparken muliggøres, samt at parkens areal begrænses mest muligt. Ligeledes foreslås det, at det undersøges, om området omkring Omø Tofte skal afmærkes for at øge sejladssikkerheden, ligesom det skal undersøges, om vindmøllerne påvirker vindforholdene ugunstigt i forhold til sejladssikkerheden.

23. Dansk Byggeri, Foreningen af Danske Ral- og Sandsugere

Foreningen er tilfreds med, at der i forbindelse med detailprojektering skal gennemføres kortlægning, der skal dokumentere, at væsentlige råstofressourcer ikke båndlægges. Dansk Byggeri stiller forslag om, at prøvesugninger foretages i forbindelse med detailprojektering, såfremt de ikke er foretaget for det pågældende område. Dansk Byggeri oplyser, at der på området har været udlagt et råstofvindingsområde, benævnt 510-H, Omø Stålgrunde.

24. Elkraft System

En vindmøllepark på Omø Stålgrunde skal tilsluttes eltransmissionsnettet i Østdanmark. Det bedste valg til nettilslutningen er 132 kV nettet ved Stignæsværket, der er væsentligt stærkere end det alternative punkt ved Vestlolland.

Eltransmissionsnettet mellem Stignæsværket og de øvrige eltransmissionsnet på Sjælland vil skulle forstærkes (behov for overføringskapacitet), hvis en park på 200 MW ved Omø Stålgrunde skal indpasses. Alternativt skal der etableres et netværn.